

Agents vigents

És cert que de la immensa majoria de verbs hem obtingut un adjectiu derivat amb valor actiu, és a dir, que es pot aplicar a qui o a allò que realitza l'acció del verb, tal com són les formes de participi present —als quals hem dedicat els dos comentaris anteriors—, i que en alguns casos, especialment quan són de designació personal, s'han substantivat. Si no comptem amb aquestes formes de participi present o, en alguns casos, de participi passat, disposem d'altres derivats, principalment els formats amb el sufix *-dor*, com *engrescador*, *enlluernador*, *commovedor*, *mereixedor*, etc., o bé amb algun altre sufix, com *-ós* i *-tor*: *agradós*, *frisós*, *absolutori*, *contradictori*, etc. Però alguns verbs no ens han fornint cap d'aquests adjectius i és aleshores quan recorrem a frases verbals de valor adjectiu. Així, no sabem veure que existeixi cap adjectiu derivat dels verbs *aprimar* i *tacar*, diem, per exemple, *una beguda que aprima* i *un líquid que taca*. Anàlogament, no donant ja, malgrat l'etimologia, a l'adjectiu *dolent* el significat «que dol», hem de dir *una actitud que dol* o *paraules que dolen*.

Al costat d'aquests verbs dels quals no disposem de cap adjectiu derivat procedent de les seves formes de participi present, hi ha alguns adjectius que provenen d'aquestes formes però de les quals no ens han pervingut els verbs originaris. Però aquest resultat és desigual en les diverses llengües modernes procedents del llatí. Així, tant en català com en castellà i en francès, existeix l'antic partici-

pi *absent*, «que és fora», però no el prolongament del verb que el va originar i és, al contrari, aquest adjectiu que ha format el verb derivat *absentiar-se*. També en les tres llengües indicades existeix l'adjectiu *agent*, «que obra» (usat també com a substantiu), però només el francès ha conservat el verb corresponent, «agir». Un altre d'aquests antics participis usats avui com a adjectius però sense el verb originari en les nostres llengües actuals és *latent*, «que existeix sense manifestació exterior». Algú relaciona aquesta forma amb el verb del castellà «*latic*», però, com indica Coromines, aquesta relació etimològica és falsa car aquest verb té el mateix origen que el nostre *glatir*. Hi ha, encara, dos d'aquests antics participis que mereixen un comentari: *vigent* i *gerent*. Contràriament al castellà, el català disposa encara del verb corresponent al primer d'aquests participis, *vigir*, que segons el Fabra significa «estar en vigor una llei, costum, etc.», i *vigent*, és clar, vol dir «que vigeix». Quant al verb corresponent a *gerent*, mot usat avui només com a substantiu, no sembla que existeixi sinó en francès, però en català ha estat modernament usat, i per un lingüista de la màxima autoritat. Ens referim a Carles Riba, de qui tenim anotat l'exemple següent: *L'home d'un patrimoni que geria ell mateix feudalment...* («Memòria de Joaquim Ruyra», dins *Llengua i literatura*, pàg. 93).

Albert Jane